

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק

אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זצוקללה"ה

גליון ג'

[תשפ"ה]

שנה מ"א

שיעור חורש"י פרשת לך לך תש"ל לפ"ק

בתורה"ק (בראשית יב, יח) ויקרא פרעה לאברם ויאמר מה זאת עשית לי למה לא הגדת לי כי אשתך היא, למה אמרת אחותי הוא ואקח אותה לי לאשה ועתה הגה אשתך קח ולך. וברש"י לא כאבימלך שא"ל הגה ארצי לפניך אלא א"ל לך ואל תעמוד שהמצרים שטופי זימה הם שנאמ' (יחזקאל כג, כ) וזרמת סוסים זרמתם, ויל"ד למה כפל אמרו מה זאת עשית לי למה לא הגדת לי וגו' והו"ל למומר בקיצור למה לא הגדת וגו'.

והנ"ל בזה שפרעה הרשע אפי' אחר שלקה בנגעים גדולים עדיין עמד במרדו, ולא הודה על האמת שהשי"ת הוא שהביאם עליו (ועיין בבאר מים חיים (בראשית יב, יג)), כי מעה כמעותו של פרעה שהיה בימי משה שסבר שכל המכות שבאו עליו המה מעשי כשפים כי הוא כפר בהשי"ת ואמר (יחזקאל כג, ג) לי יאורי ואני עשיתני, וכמו"כ סבר ג"כ פרעה שבימי אברהם, שאאע"ה בעצמו הביא עליו נגעים גדולים ע"י כישוף, כדרך שסבר פרעה שבימי משה שמרע"ה הביא עליו מכת שחין ע"י כישוף. וזהו אמרו ויקרא פרעה לאברם ויאמר מה זאת עשית לי, ר"ל למה הבאת עלי את הנגעים הללו, ואם תאמר שלכן הבאתם עלי כדי שלא אקח את אשתך א"כ למה לא הגדת לי כי אשתך היא ואילו היית אומר לי שאשתך היא, ובכל זאת היית לוקחה לי לאשה, אז בדין היית מביא עלי נגעים ע"י כישוף, אך כיון שלא הגדת לי לא היה לך להביא עלי נגעים, כי פרעה הרשע תלה את מכותיו באאע"ה, ולכן התלונן עליו שלא היה לו להכותו.

ולבן לא השיבו באע"ה דבר, כי לא אבה לדבר עם כופר בעיקר, שנתקיים בו (ישעיה א, ה) על מה תוכו עוד תוסיפו סרה. שאף אחר שבאו עליו נגעים גדולים בכ"ז לא נכנע לבו ועדיין החזיק בדעת כפירה ומינות שלו. ולכן שתק אאע"ה ולא התנצל לפניו כלל.

ובתבו המפרשים (רמב"ן בראשית יב, ה) שכל מעשי האבות המה סימן לבנים, שכמו"כ היה גם בפרעה שבימי משה שהביא עליו השי"ת עשר מכות ובסוף יצאו ביד חזקה בכסף ובזהב וכמאה"כ (בראשית טו, יד) ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, ובכל זאת לא האמין פרעה בהשי"ת כדכתיב (שמות ט, יב) ויחזק ה' את לב פרעה, ונאמר (שם ט, יד) ויעשו כן החרטומים בלטיהם, כי אמרו שמרע"ה עשה הכל

ע"י כשפים, ורק במכת כנים חודו ואמרו (שם א, טו) אצבע אלקים הוא, וזה ממש דוגמת פרעה שהיה בימי אאע"ה, והשי"ת הקדים ע"י האבות אות לבניהם אחריהם, על כל מה שיארע עמם עד סוף כל הדורות.

* *

עוד יל"ד בפסוק הנ"ל כמה שאמר פרעה למה לא הגדת לי כי אשתך היא, ותיבת לי הוא לכאורה אך למותר, ויל"פ שתלונת פרעה היתה, שאע"פ שחשש אאע"ה שמא יאמרו אשתו זאת ויהרגו אותו ואותה יחיו, מ"מ לפרעה שהוא מלך אשר מלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט, ד) והוא שופט ודיין, וממנו לא היה לאאע"ה לחוש שמא יהרגהו, וא"כ היה לו לאאע"ה לומר לו בצניעה שאשתו היא, ולכן אמר לו למה לא הגדת לי כי אשתך היא ואע"פ שלא חפצת לגלות בפני ההמון כי אשתך היא, מ"מ היה לך להגיד לי בסוד שאשתך היא, ולא היה לך בזה שום מיחוש.

ובדרך אחר יל"פ ע"פ מה שמצינו שדרכן של מלכים שלא לישא אלא נשים מיוחסות כדאשכחן באחשורוש (מגילה טז.) שעד שלא הגידה לו אסתר את עמה ואת מולדתה לא היה מדבר עמה אלא ע"י תורגמן. ובירושלמי (סנהדרין פ"ד ה"ג) אמרינן, שאסור למלך לקחת אשת הדיוט כי כלי שנשתמש בו הדיוט לא ישתמש בו מלך, ודינו ככה"ג דכתיב ביה (ויקרא כא, יד) כי אם בתולה מעמיו יקח אשה, וילפינן מינה בירושלמי שם בק"ו דאלמנת מלך אסורה להדיוט, כדאשכחן בפילגשי דוד (שמואל ב' כב, ג) ותהיינה צרורות עד יום מותן ונחלקו ר' יהודה ורבנן (סנהדרין יח.) אי נושא מלך אלמנת מלך, ומסתמא היה כן גם דרכם של מלכי האומות שלא היו נושאים אלא נשים בתולות ומיוחסות בנות מלכים. ולכן טען פרעה ואמר לאאע"ה שאף שחפץ להסתיר מפני ההמון שאשתו היא, מ"מ למה לא הגדת לי כי אשתך היא, כי מאחר שאני מלך לא היה לך לירא שאקח את אשתך שהרי כלי שנשתמש בו הדיוט לא ישתמש בו מלך.

* *

עוד יל"ד במאמר פרעה למה לא הגדת לי כי אשתך היא למה אמרת אחותי היא, למה הוצרך למעון למה אמרת אחותי היא שאין בזה שום נפקותא, ועיקר טענתו היא למה לא הגדת לי כי אשתך היא, גם יל"ד באמרו ואקח אותה לי לאשה שתיבת לאשה הוא לכאור' אך למותר, ועוד כמה דקדוקים באלה מקראי קדש, והנ"ל בזה [וגם בבאר מים חיים כתב מזה], ע"פ מה שנחלקו רבינו דוד הביאו הר"ן בחידושו (סנהדרין נח:), והרמב"ם (פ"ט מהלכות מלכים ה"ח) אם שייך גירושין בבנ"ג שדעת הרמב"ם ששייך גירושין בשפחתו של בנ"ג שייחדה לעבדו כשהיא פורעת ראשה בשוק שזה הוא דרך פריצות באשת איש גם אצל הגויים הרי

היא מגורשת. ומאימתי תהיה אשת חבירו כגרושה שלנו משיוציאנה מביתה וישלחנה לעצמה או משתצא היא מתחת רשותו ותלך לה, ואין הדבר תלוי בו לבד אלא כל זמן שירצה הוא או היא לפרוש זה מזה פורשין. ודעת רבינו דוד שאין דין גירושין כלל בבני נח.

והנה נחלקו בגמ' (סנהדרין נה.) אם בן נח מותר באחותו. ולמ"ד דבן נח אסור באחותו, אפי' אם לא היה אאע"ה אומר שאינה אשתו מ"מ הדבר מבואר מעצמו שאינה אשתו שהרי אחותו אסורה לו, ואפי' למ"ד בן נח מותר באחותו מ"מ מהא דקרי לה אאע"ה אחותו ולא אשתו משמע להדיא שהיא אינה אלא אחותו ולא אשתו. דאל"כ לא הועיל אאע"ה כלום באמרו אחותי היא, דאכתי יאמרו שהיא אשתו ואחותו, אלא ע"כ שכשאומר אחותי היא מבואר שאינה אשתו שאם היתה אשתו היה קוראה אשתי ולא אחותי אף שהיא אחותו. ולפ"ז לכאור' כשאמר אאע"ה על שרה אחותי היא הרי גרשה בכך דומיא דפורעת ראשה בשוק או משלחה מביתו, ושוב אינה אשתו.

ובדרך זה יבואר מאה"כ באבימלך (בראשית כ, ב) ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא, ופרש"י (ד"ה אל שרה) דהך אל שרה היינו על שרה, ומ"מ צ"ב א"כ למה נקט קרא אל שרה ולא על שרה, ולהלן בפרשה וישלח אבימלך מלך גרר ויקח את שרה ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת והוא בעולת בעל ואבימלך לא קרב אליה ויאמר ה' חגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי הוא והיא גם הוא אמרה אחי הוא בתם לבני ובנקיון כפי עשיתי זאת ויאמר אליו האלקים בחלום גם אנכי ידעתי כי בתם לבכך עשית זאת ואחשך גם אנכי אותך מחטוא לי על כן לא נתתיך לנגוע אליה ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בערך וחיה, והקשו בגמ' (מכות ט.) אשת נביא הוא דתהדר דלאו נביא לא תהדר, עוד יל"ד בשנוי הלשונות שבמענת אבימלך אמר בתם לבני ובנקיון כפי עשיתי כן והשי"ת השיבו גם אנכי ידעתי כי בתם לבכך עשית זאת, ולא הזכיר נקיון כפים.

ויתכן שאאע"ה היה קורא לשרה אשתו בשוק אחותי בקול גדול כדי שיחשבו שאינה אשתו, ולכן נאמר ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא היינו שכשקרא לה בשוק היה קוראה בלשון אחותי, ולפירוש זה שאמר לה אחותי בפניה א"כ הו"ל כגירשה, דהתייבא אם לא היה אומר אחותי היא בפניה ודאי לא הוי גירושין כיון שלא אמר כן לה, אבל ע"פ דרכנו שבפניה אמר אחותי היא א"כ לכאורה ה"ז מגורשת, ולכן שלח אבימלך ויקח את שרה, מפני שאבימלך סבר דמסתמא אינה אשתו, ואפי' את"ל אשתו היא שהרי מסתמא כבר שמע אבימלך את אשר ארע לפרעה שמסתמא נתפרסם הדבר בכל העולם מ"מ הרי כבר גירשה באמרו אחותי היא.

וסבר אבימלך הגבי פרעה כתיב (בראשית יב, יג) אמרי נא אחותי את, שאאע"ה אמר לשרה שתאמר שהיא אחותו אבל הוא עצמו לא אמר, וטעה אבימלך וסבר דדין בן נח כדין ישראל בזה שהאיש מגרש את אשתו ואין האשה מגרשת את בעלה, ולכן גבי פרעה לא נתגרשה על ידי אמירתה, אבל כאן כתיב ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא, וא"כ אפי' כעין דיני ישראל נמי מגורשת. אך באמת גם גבי פרעה אמר אברהם אחותי היא, כמו שמען פרעה אליו ואמר למה אמרת אחותי היא, שמענתו היתה רבשלמא אם היתה שרה לכהן אומרת אחי הוא בדין הוא שאלקה שהרי לא נתגרשה בכך, אבל הלא אף אתה אמרת אחותי היא וא"כ אינה אשתך עוד, ולכן ואקה אותה לי לאשה, שיש לי בה ליקוחין ואישות כי שוב אינה אשת איש, וכדין וכדת עשיתי. [וחוץ לרובנו י"ל דבאמת לא אמר אברהם בפני שרה שאחותו היא, ורק כשהיה עם פרעה בפני עצמו אמר שהיא אחותו, ולא נתגרשה בזה, ולכן דקדק פרעה ואמר למה לא הגדת לי כי אשתך היא למה אמרת אחותי היא, כי רק בפניו שלא בפני שרה אמר לו שהיא אחותו ולכן לא נתגרשה על ידי זה].

ואבימלך טעה וסבר שאאע"ה לא אמר לשרה אחותי את בפניה, ועל כן נענש פרעה, אבל גבי אבימלך נאמר ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא שאמר כן בפניה, וא"כ הרי היא מגורשת. ובזה יבוארו על נכון דברי אבימלך אל השי"ת בחלום הלילה שאמר הגוי גם צדיק תהרוג, הלא הוא אמר לי אחותי היא, והיא גם היא אמרה אחי הוא. שעי"ז נתגרשה שתי פעמים, הן מצד שהיא גרשה, והן מצד שהיא גרשתו, כמו"ש הרמב"ם, וכ"ש ששניהם גירשו זה את זה, ולכן אמר עוד בתם לבני ובנקיון כפי עשיתי זאת, שמען ב' טענות, חדא בתם לבני עשיתי זאת, כי כסבור הייתי שהוא באמת אחותו ולא אשתו, ועוד שבנקיון כפי עשיתי זאת שאפי' לו יהא שהיא אשתו מ"מ הרי היא מותרת לי שהרי נתגרשה הימנו בדיני בן נח. והשיבו השי"ת גם אנכי ידעתי כי בתם לבכך עשית זאת, ולא הזכיר נקיון כפים כי מענתו השניה אינה טענה כמו שיתבאר.

דהנה לכאורה נראה דאצל בן נח ואשתו אין קניין אישות כמו בישראל, רק האשה הרי היא כהפקר, וכל המחזיק בה זכה והיא ברשותו כשורו וחמורו, וכמומונו דמיוא, וראיה לזה מודאמרין בירושלמי (קידושין פ"א ה"א) שבן נח שבא על אשה שלא בכונת קנין קנאה, אלמא דינה כהפקר שכל אחד יכול לזכות בה. ומה"ט נמי שפחה מתגרשת ע"י שפורעת ראשה בשוק שענינו שהיא מפקרת את עצמה לכל, ולכן סגי נמי באמירה בעלמא לצאת מרשותו כיון שלא קנה בה קנין אישות. ולפ"ז י"ל דלא מהני הנך גירושין אלא בגוונא דכשתצא לשוק יתכן שיזכה בה אחר, ולכן כשהוציאה מביתו נתגרשה בזה, אבל אם ברור לו שלא יגע בה אדם לכאוף אינה הפקר לכל, ולא יצאה מרשותו. וא"כ אאע"ה שידע בנבואה שלא יגע אדם באשתו כדכתיב (תהלים קכה, ג) כי לא יגוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, לא

יצאה שרה מרשותו אפי' כשאמר לה אחותי את, שהרי לא הפקירה לכל, ולכן אמר השי"ת לאבימלך שנקיון כפים אין כאן, ואמר ועתה השב אשת האישי כי נביא הוא. שאמר לו שהיא עדיין אשת האישי על אף שאמר אחותי היא דמ"מ הרי נביא הוא וידע שלא יגעו בה, ולא הפקירה ועדיין היא אשת אישי.

ועל דרך זה יבוארו גם דברי פרעה שאמר ועתה אחר שהכיתני מכות גדולות ע"י כישוף, וא"כ אפי' לא היה אאע"ה נביא מ"מ לא נתגרשה אשתו ע"י אמירתו אחותי היא, כי לא היה בדעתו להפקירה, מאחר שאישי לא יוכל לגעת בה, כי כל הקרב אליה יזקנו אאע"ה ע"י כישוף. ולכן הנה אשתך קח ולך שא"כ היא עדיין אשתך ולא נתגרשה.

* *

ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו. יבואר ע"פ דרכנו שפרעה סבר שאאע"ה הביא עליו מכות גדולות ע"י כישוף, ולכן חשש שאאע"ה יזיק בכשפיו לכל ארץ מצרים ויחריבנה, ולכן אמר ועתה הנה אשתך קח ולך, שעתה אחר שנתברר שהנך מכשף על כן הנה אשתך קח ולך, ולא תעמוד בארץ מצרים. ויצו עליו פרעה אנשים לשמרו שילך מהרה. והודיעה התורה בזה רשעת פרעה הרשע שאף אחר שלקה עמד ברשותו כמקדם והיה בטוח בדעתו שלא השי"ת הכהו רק אברהם בכשפיו הכהו, ושילח את אברהם ואת כל אשר לו שכל מי שהיה לו שייכות עם אברהם גירש מארצו.

עוד יש לתת טעם לשבח למה גירשו פרעה מארצו, כי פרעה היה עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס (פסטה כב:) ולכן אמר שהיות ואאע"ה הוא מכשף ואיכא למ"ד (פנהדרין נו:) דבן נח מוזהר על הכשפים, וגם אמר על אשתו אחותי היא וביקש להכשיל את הרבים בעריות, ואולי חשש ג"כ שהיא באמת אחותו וגם אשתו, וס"ל כמ"ד (פנהדרין נח.) בן נח אסור באחותו, על כן הנה אשתך קח ולך, כי אין הפצי שתדור במצרים שאנשיה אנשים כשרים, ואין רצוני שאנשים שאינם מהוגנים כמודך שלקחת את אחותך לאשה ידורו בארצי. פן ילמדו מצרים ממעשיך הרעים. ולזה דקדק לומר הנה אשתך, היינו כיון שאחותך היא אשתך לכן קח ולך ושלחו ממצרים אותו ואת כל אשר לו, כי כל מי שהלך עם אאע"ה כודאי החמיץ וגירשו פרעה מארצו. וכדאיתא באגרת הקדש שגדפסה בסוף נועם אלימלך להרה"ק ר' אלעזר בן רבה"ק הרבי ר' אלימלך זיע"א בשם אביו שנסיון ויהי רעב בארץ (בראשית יב, י) היה שהגויים אמרו שבשביל שאברהם האפיקורוס בא לארץ כנען לכן בא עליהם רעב בחטאי אברהם. שכל עוד שהמה עבדו את אליליהם היה שובע בארץ, וכיון שבא אאע"ה המין ובחטאיו בא רעב בארץ ולכן הלך אאע"ה משם. וכמו"כ פרעה הרשע שהיה טמא מטומא והיה מוכן להרוג את אברהם על

דבר אשתו נתן דופי באברהם וגירשו כדי שאברהם לא יקלקל את פרעה ואת מצרים וצוה עליו אנשים עד גבול מצרים שלא יהו בארצו.

* *

ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה. ויל"ד לאיזה צורך חזר ואמר הוא ואשתו וכל אשר לו, והלא כבר נאמר למעלה וישלחו אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו, והנראה בזה כי עד עתה היה מתירא מפני הגויים ואמר בכל מקום שעבר על שרה אחותי היא, אך אחר שנתנגע פרעה נגעים גדולים שוב לא נתיירא כלל וקרא לשרה אשתו, ולכן חזר הכתוב ואמר הוא ואשתו וכל אשר לו. שעתה ידעו הכל שאשתו היא.

ועוד יש לרמוז בזה ע"פ הא דקי"ל (תענית יא.) אסור לאדם שישימש מטתו בשני רעבון, ונפק"ל מנח שכשבא אל התיבה א"ל השי"ת (בראשית ו, יח) ובאת אל התיבה אתה ובניך ואשתך וגו' וכשיצא מן התיבה אמר לו (שם ה, טו) צא אתה ואשתך וגו' שהותר בתשה"מ. והנה אאע"ה שהוא היה יהודי יחיד בעולם, ובצרת אברהם נחשב לכל העולם עת צרה, ולכן כשהיה במצרים היה אסור בתשה"מ. ויש לומר שלכן אמר אאע"ה לשרה אמרי נא אחותי את, היינו שהיא אסורה לו כאחותו, ע"ד שדרשו חז"ל (שבת קמ"ה:) עה"פ (משלי ג, ד) אמור לחכמה אחותי את, אם הדבר ברור לך כאחותך שהיא אסורה תאמרה וכו', כי היה בצרה גדולה שהוצרך לצאת מארה"ק לארץ טמאה וכדכתיב (שמואל א' כו, יט) כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת אלקים, ודרשו חז"ל (כתובות קי:) כל הדר בחו"ל דומה כמי שאין לו אלוה. ובפרט למ"ש הרמב"ן (בראשית יב, י) שאאע"ה נענש ע"ז שירד למצרים, ולא בטוח בה' [אכן יש מרבתינו שחולקין על הרמב"ן בזה (עיין מהר"ל בספר גבורות ה' פ"ט)] ומפני כן היה אברהם בצער גדול ונאסר בתשה"מ. ולכן עתה כשעלה ממצרים נאמר בו הוא ואשתו, שהותר בתשה"מ, כדרך שנאמר בנח צא מן התיבה אתה ואשתך.

* *

ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה, ואברם כבד מאד בכסף ובזהב וברש"ו ויעל אברם וגו' הנגבה. לבוא לדרומה של א"י כמו שאמר למעלה הלוך ונסוע הנגבה להר המוריה. ומ"מ כשהולך ממצרים לארץ כנען מדרום לצפון הוא מהלך, שארץ מצרים בדרומה של א"י היא כמו שמוכיח במסעות ובגבולי הארץ. ויל"ד למה הזכיר הכתוב שהיה אברם כבד מאד בכסף וזהב אחר שאמר ויעל אברם ממצרים וגו'. ולכא"ו הו"ל להקדים ולכתבו קודם עלייתו ומיד כשאמר וישלחו אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו, הו"ל ואברם כבד מאד וגו'.

ויל"פ ע"פ פרש"י שאאע"ה הלך אל הר המוריה שהוא הר הבית שעתיד ביהמ"ק להיבנות שם וזה שער השמים (בראשית כה, ז) ושם הקריבו אדה"ר ונה את קרבנותיהם כמבואר ברמב"ם (הלכות בית הבחירה פ"ב ה"ב). כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים (ישעיה ב, ג), ולכן הלך אאע"ה לשם לעבוד את השי"ת. והנה מדרך העולם שהאיש אשר אין לו רכוש רב עיתותו בידו ויכול להתפלל כל היום כולו, שהרי בלא"ה אין לו כמה להתעסק. אך עשיר גדול שהונו רב, והשובע לעשיר איננו מניח לו לישן (קהלת ה, יא) וכדאמר' בגמ' (זימא לה:)) שר' אלעזר בן חרסום מחייב עשירים כי העשיר מרוד יומם ולילה בעסקיו בכספו ובוהבו. ולכן אחר שאמר שאאע"ה הלך הנגבה להר המוריה להיות שם מן העשרה בטלנים לעבוד שם את השי"ת כל היום כולו, ולהקריב קרבנות לפניו. והו"א שהיה אאע"ה עני ונכסיו מועטין ולכן היה פנוי ללכת אל הר המוריה. ולזה אמר הכתוב ואברם כבד מאד כמקנה וגו' שהיה עשיר גדול ובכל זאת לא שת לבו לרכושו ולא בחר לו מקום טוב למרעה לצאנו, או מקום המשתמר לכספו וזהבו, כי (תהלים קיט:)) טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, והסיה דעתו מכל עסקיו והלך לעבוד את השי"ת בהר המוריה.

ובדרך אחר ויל"פ בזה ע"פ מה שכתב רבה"ק הרבי ר' אלימלך (נעם אלימלך עה"פ יצרת הכסף בידך) שהגותן עיניו במטבע מחשיך את עין השכל. כי א"א לשני דברים הללו להתקיים כאחד, כי לא כל אדם זוכה לשתי שלחנות (ברכות ה:)), ורק צדיקים דוגמת זקה"ק מצאנו שפעם אחת נענה ואמר שפלא הוא שאני אינו חפץ בממון, אך אם לעתים רחוקות עולה בדעתי אפי' שמץ מחשבה שאני זקוק למעות מיד המעות ממהרות לבוא אלי מכל עבר. כי כל הנבראים חפצים לבוא לידי הצדיק אמת. אף שהצדיק לכשלעצמו אינו חפץ בהם כלל, ומשמיא קא זכו ליה בלא דעתו דזכין לאדם שלא בפניו (עירובין מו:)). ועל כן הוא זוכה לשתי שולחנות, כי מזכין לו חיי עוה"ז שלא בפניו. ודרכו בקדש של זקה"ק מצאנו היה שלא היה מלין פרוטה בביתו ולפעמים בלילה כשהלך לשכב אמר שאינו יכול להרדם כי הרגיש שעדיין יש אצלו מעות.

ובמה פעמים היו עובדא שבאו יהודים מארץ הגר לזקה"ק ומעות שנשתלחו עמהם בידם [כי דרכם היה שכשהיה יהודי מקליינווארדין או מבורא או מנירעדהאו נוסע לצאנו היו כל בני העיר חסידי צאנו או שאר חסידים שולחים עמו מעות איש כפי מוסת ידו, ובדרך כלל היה מתקבץ אצלו לסך כמה מאות רייניש]. ובאמצע הלילה צוה זקה"ק למשמשו, משה יהושע, לך נא ראה בבית האכסניא [והיה שם אכסניא מיוחדת שהיה דרכם של אנשי אונגרין להתאכסן שם והיתה מרווחת יותר משאר אכסניות] אם לא בא שמה יהודי שהביא מעות בעבורי, ומשמשו הלך לשם ממיטה למוטה והעיר את האורחים ושאלם אם יש בידם מעות עבור זקה"ק עד שמצא, והלה אמר שאכן הביא מעות אך סבר שלמחרת יתנם אל

זקה"ק והמשמש נמלם מהם בעוד ליל והביאם לזקה"ק וזקה"ק מצאנו פקד עליו שיחלקם מיד לצדקה. כי זקה"ק לא נתן צדקה בלילה על כן צוה למשמשו שיחלקם. ומעמא דמילתא שהואיל והאיש אשר הביא עבורו מעות כבר זיכה את המעות בדעתו לזקה"ק שוב לא יכל זקה"ק לישן עד שחילקם.

ובן העידו (באגה"ק להרה"ק רבי אלעזר בנו) גם על רבה"ק הרבי ר' אלימלך שמעולם לא לן אצלו אפי' פרוטה אחת. ובכל זאת למחרת כבר באו לידם מעות כי השפע ממהר לבוא אצלם כנהר שוטף, והצדיק אינו חפץ בהם וממהר לשלחם ולחלקם והמה מוסיפים ובאים כי משמאי קא זכו להו בהם שלא מדעתם, והצדיקים אינם רוצים ואינם צריכים ממון ואינם יכולים לסבלו, וכל מאווים הוא להיפטר מן הרעה הזאת אשר המביט בהם יחשכו עיני שכלו כנ"ל.

זקה"ק מצאנו בסוף ימיו לא הכיר בצורתא דווא, ואאמו"ר זיע"א היה עד לדבר שפעם אחת ביקש הגבאי משה יהושע מזקה"ק עשרה רייניש לענין נחויין ודבר מצוה, והוציא זקה"ק פיסת נייר מכיסו ונתנה לו, ונענה הגבאי ואמר רבי הלא זה אינו אלא נייר העשוי לכתוב עליו אגרות, ואינו שטר כסף, ואמר לו זקה"ק שיתאר לו את צורת השטר של עשרה רייניש, ואמר לו את מדות השטר שאינו רחב כ"כ ומראהו כחול, ופשפש זקה"ק בכיסו עד שמצא נייר כחול שהיו נותנין בבית הדואר כשהיו משלחים עמם מעות ואמר הגבאי, רבי, הלא אף זה אינו שטר מעות. וזקה"ק אמר שאין בכוחו לפשפש עוד בכיסיו כי כבר בלבלו יותר מדי. וכן אמרו חז"ל (ע"ג ג.) דר' מנחם ב"ר סימאי איקרי בגן של קדושים משום דלא אסתכל בצורתא דווא, כי צורתא דווא הוא מטמטם ומחשיך את עיני השכל. ולכן התפלל שלמה המלך ע"ה (משל' ל, ה) רש ועושר אל תתן לי. והענין בזה ע"פ מה שאמרו חז"ל (נדרים מא.) אין עני אלא בדעת ואמרו (קהלת רבה ז, א) אם דעת חסרת מה קנית. וזהו רש היינו עניות בדעת ועושר בממון אל תתן לי, כי אין חפצי בממון אשר עניות בדעת בצידו שכאשר אסתכל בו יחשכו עיני שכלי, ומטעם זה לא חפצו צדיקים בממון.

ולבן ככל שהוסיף אאע"ה ונתקדש ונתעלה ברוחניות ונתקרב אל עבודת השי"ת נתוספה בלבו שנאה לממון ולגשמיות ולא יכל לסובלם ולא חפץ בהם וכן מצינו גם ביעקב אבינו ע"ה (בראשית לה, א) שאמר לו השי"ת קום עלה בית אל ושב שם ועשה שם מזבח לקל הנראה אליך, ויאמר יעקב לביתו ולכל אשר עמו הסירו את אלתי הנכר אשר בתוכם והטהרו והחליפו שמלותיכם ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לקל העונה אותי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי ויטול יעקב את כל אלתי הנכר אשר בידם ואת הנומים אשר באזניהם וגו'. והדברים תמוהין איך יתכן שבני יעקב הקדושים היו בידם אלתי נכר, ולא עשו כמעשי רחל אמם שגנבה את התרפים אשר לאביה כדי להפרישו מע"ז, והרי אפי' בן נח מצווה

על ע"ז. וגם צ"ב למה לא נודדו יעקב להסיר את אלהי הנכר מקרבם קודם שאמר לו השי"ת לעלות לבית קל. וגם כשצווים להסיר את אלהי הנכר משמע מדבריו שלא הקפיד אלא מפני שהמה עולים לבית אל.

והנ"ל בזה ע"פ דברי רבינו הבעש"ט עה"פ (חכוק ג, יב) בזעם תצעד הארץ. שבזעם הוא ר"ת זנות ע"ז ממון, כי ימות עולם נחלקין לג' חלקים, ובב' אלפים ראשונים היתה עיקר התגברות היצה"ר בענין זנות כראשכחן כדור המבול (בראשית י, יד) ויראו בני האלקים את בנות האדם כי טובות הנה וגו' וב' אלפים האמצעיים היתה עיקר התגברות היצה"ר על ע"ז כמו שמצינו בבית ראשון שהיו שמופין בע"ז אחר הבעל והעשתרות, ובב' אלפים האחרונים בעיקבתא דמשיחא עיקר התגברות היצה"ר הוא על תאות ממון, שכל חפצם ומאוויים וכל מעייניהם נתונים לתאוות הממון ר"ל וזו היא הטומאה הגדולה שבכולם, ובגינה (שבת קלא:): עתידה תורה שתשתכח מישראל.

כי על ידי שמשתכלין במטבע נחשך עין שכלם, כי האיש אשר כל מעיניו אינו אלא בממונו ובתאוותיו א"א לו לעסוק בתורה, ובוה יש לרמוז כמה שאמרו שם עוד עתידה אשה שתטול ככר של תרומה בידה ותשאל אם טמא הוא או טהור הוא ואין מבין. שהגורם לזה שתשכח תורה מישראל הוא מפני שרדעת כל אחד נתונה על ככרו ועל מאכליו ועל ממונו. ותנן (אבות פ"ו מ"ד) כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים כמשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל אם אתה עושה כן אשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב. אך ההולך אחר תאוות לבו א"א לו לעסוק בתורה.

ותאוות ממון הרי היא כע"ז, כי האיש המאמין באמונה שלימה [ולא שישתפק באמירת אני מאמין בהבלעה] שהשי"ת משביע לכל חי רצון ונותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו, והוא זן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים. א"כ למה לו לטרוח אחר פרנסתו, הלוא ברצות ה' ימהר השפע לבוא אליו, ואיתא מצדיקים על מאמר העולם שכסף אינו גופל מן השמים, שזה שקר גמור וכסף יכול ליפול מן השמים, וראיה ברורה לזה ממה שמצינו גבי אחי יוסף שמצאו את כספם מושב באמתחותיהם ואמר להם האיש אשר על בית יוסף (בראשית מג, כג) אלקיכם ואלקי אביכם נתן לכם את המטמון הזה, ואלמלא לא היה במציאות שהשי"ת יתן מטמון באמתחותיהם איך שתקו אחי יוסף וקבלו את דבריו. ומזה מוכח שנמצא במציאות שהשי"ת יתן כסף מן השמים, היפלא מה' דבר (בראשית יח, יד) וברצותו ישלח מעות אפי' מן השמים.

ועובדא הוה בצדיק אחד מתלמידי הבעש"ט שבנו הקטן ככה מאד לפניו שהוא רעב, וגער בו אביו ואמר שזה שקר, וא"א שהך רעב, כי אם היית רעב באמת היה השי"ת מומוין לך לאכול כי בעל הרחמים הוא. ובתוך כדי דיבורו

נסתכל וראה והנה כבר לחם מונח על שולחנו. וביקש את מחילת בנו ואמר עתה ידעתי כי הנך רעב באמת. כי מי שבטחנו חזק בהשי"ת שהוא הנותן לחם לכל בשר. מוזמין לו השי"ת אפי' כבר על שולחנו. ואף כי לאו כל אדם זוכה לזה, ורק (דמיה י, ז) ברוך הנבר אשר יבטח בה', אז והיה ה' מבטחו, ומי שאינו סומך באמת על השי"ת וסובר שאין סומכין על הגם והוא כהן אשר היה פוסח על שתי הסעיפים אם לילך אחר אברהם אם לאו. ועל כן נשרף, ואלמלא היה הרן נכנס בביתחון גמור לכבשן האש כדרך שנכנס אאע"ה היה ניצול.

ובמו"ב האיש אשר אינו בוטח בה' בכל לבבו ומתייגע לפרנסתו ומסכן את חייו, ומהיות טוב הוא ג"כ מבקש מהשי"ת שיעזרהו, ואף שגם האיש הזה הוא עדיף מאפיקורוס מ"מ אין אמונתו חזקה בהשי"ת, שבתחילה עבד והזיע ונסתכן ולבסוף הוא סומך על השי"ת. ובטחון אמיתי הוא שהוא לומד ומתפלל כל היום כולו ויושב על התורה ועל העבודה, ולפנות ערב הוא יוצא למלאכתו, כדרך שאמר הרה"ק ר' זאב וואלף מובארזו שהוא יוצא למלאכתו לקיים את המצוה הגדולה שיהא נהנה מיגיע כפו (ברכות ה.) ונאמר (דברים טו, יח) וברכך בכל אשר תעשה. ובטוח בהשי"ת שיומין לו את פרנסתו, והוא מסובב בשווקים פעמים או שלש, ואם ראה שלא מצאה ידו לעשות הוא אומר בלבו שמסתמא אין השי"ת חפץ להזמין פרנסתו היום וא"כ למה יסובב ברחובות בחינם והוא חוזר לביהמ"ד לעסוק בתורה. וכן מנהגו בכל יום ויום.

ואם בטחנו חזק יותר אינו יוצא מביהמ"ד כלל וסומך לבו בטוח בה' שהשי"ת יזמין לו את פרנסתו לתוך ביתו כדרך קצת צדיקים. ואין ערך וגבול למה שיכולין להמשיך ע"י אמונה ובטחון. והאיש אשר הוא להוט אחר ממון הוא כעובד ע"ז ואומר כוחי ועוצם ידי וגו' והוא עובד את ממונו, וכדכתיב (הושע יד, ה) ולא נאמר עוד אלקינו למעשי דינו, שלא יוסיפו למעות בע"ז של ממון.

ולזה נתכוון יעקב אבינו ע"ה באמרו הסירו את אלהי הנכר דהיינו הממון שהוא הע"ז של הגויים שהגויים חיותם מן הממון, ויומם ולילה דעתם על ממונם ומשמרים את ממונם, וכשיפסיד כמה אלפי דולר הוא מתאבל ע"ז יותר ממותת בנו יחידו. ואם בתחילה היו בידו מליון דולר ועתה אין בידו כי אם שמונה מאות אלף כבר ירצה לקחת את נפשו כי בלא ממון אין לו חפץ בחייו. ובן נח נהרג על פחות משוה פרוטה. (פנהרין ג"ז ע"א) ולכן כשצוה השי"ת ליעקב קום עלה בית אל. הרגיש בנפשו ששכלו נחלש מעט, והחל לפשפש במעשיו עד שהבין שזה נגרם לו מחמת הממון על כן אמר לביתו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוכם, היינו הע"ז הטמונה בתוכם, שהוא הממון שהדרך להטמינו. ונקומה ונעלה בית אל ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם ודקדק הכתוב באמרו בידם דהיינו הממון כדכתיב (דברים יד, כה) וצרת הכסף בידך ואז יכלו לעלות לעבוד את השי"ת.

ולזה אמר הכתוב ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה, שהלך לעבוד את השי"ת בהר המוריה, או הרגיש בעצמו ש"אברם כבד מאד במקנה ובכסף ובזהב" שממונו הכביד עליו ורצה להיפטר הימנו כי הוא העומד בעוכריו ומפריעו מעבודת השי"ת. ויש להביא ראיה ברורה לזה ממה שכתב המג"א (סי' תרס"ד סק"א) דבהושע"ר נהגו להסיר את הכיס של מעות קודם ההושענות, אף שאינו שבת או יו"ט ואין בו משום מוקצה, ומזה מוכח שכשיש לאדם מעות בכיסו אין בכוחו להתפלל אל השי"ת כדבעי.

ועובדא הוה בהרה"ק משינאווא כשנסע לארץ ישראל, ולא היו בידו מעות כי נסע שלא ברשות אביו ונסע עם מקלו בלבד. והיה בידו כרטיס נסיעה עד למריעסט ושם השיג בקושי מעות לקנות כרטיס נסיעה לארה"ק ולא נותרה בידו אפי' פרוטה אחת. והציר לו מאד כי עמד לשהות בא"י כשלושת רבעי שנה, ואז היתה העניות בא"י גדולה עד שממש גועו מרעב, ואין בידו פרוטה לפורטה ובא בידיים ריקניות. כדאייתא במדרש (ב"ד פס"ה) על יעקב אבינו כשהלך לבית לבן שאמר אין בידי לא כסף ולא זהב ולא צמיד, מאין יבוא עזרי, ועמו בספינה נסע יהודי אחד עשיר גדול, והכיר בהרה"ק משינאווא שאינו יהודי פשוט ונתן בידו השטר על סכום גדול שיהיה בידו די סיפוקו בא"י והרה"ק משינאווא היתה בדיחא דעתיה. וכשעמד להתפלל ראה הרה"ק משינאווא שאין בכוחו להתפלל. והתחיל לפשפש במעשיו עד שהבין שהגורם לכך הוא מפני שקיבל את הממון מידי העשיר הלו. ומיד לקח את השטר וקרעו לגזרים והשליך את הקרעים לתוך הים, ואח"כ עלתה תפילתו כהוגן. כי הצדיקים כשיש בידם ממון אינם יכולין להתפלל.

ועל כן בלכת אאע"ה להר המוריה הכביד עליו ממנו ביותר והיה חפץ להיפטר ממנה, אלא שבכל זאת לא היה רשאי לאברם, ולא דמי לעובדא דהרה"ק משינאווא ששם לא הלך הממון לאיבוד אלא שנשאר ביד העשיר שביקש לתתם לו. [אכן זקה"ק מצאנו היה שורף כסף כמו שסיפר לי אאמו"ר שראה בעיניו שפעם בבואו לפני זקה"ק נטל זקה"ק את המקטרת בידו והוציא מכיסו שטר של אלף גילדען שמסתמא בא לידו מאיזה גוי כי לא היה נמצא ביד יהודים כשרים סכום עצום כזה והיה השטר חדש וכמעט שלא נגעה בו יד אדם - ואאמו"ר לא היה בידו אז אפי' כשה פרוטה ולו היה בידו רייניש אחד היה שמחתו גדולה כי הוא אכל קעסט על שלחן זקה"ק והיתה קצבתו רייניש אחד לשבוע אך כמעט ולא קבלו - וזקה"ק גלגלה בכדור ועשאה ארוכה וצרה כפתילה ונתנה בתוך מקטרתו ושרפה, וביערה כדרך שמבערין ע"ז. וסיפר אאמו"ר שלא היה יכול לסבול עוד ויצא משם] וזהו ואברם כבד מאד היינו שהמאד הכביד עליו, כדאמרינן (ברכות נד.) בכל מאורדך זה ממונדך, כי הממון הוא בעוכריו ומפריעו מעבודת השי"ת, ועל כן בלכתו להר המוריה לא היה לו חפץ בכסף ובזהב.

ובדרך אחר יש לפרש בזה דהנה לכאור' תמוה למה נתלוה לוט לאאע"ה בלכתו אל הר המוריה, שהרי לוט היו מעשיו מגונים שנשתכר ובא על בנותיו ויצא עליו שם רע, ודרשו חז"ל (ב"ר מ"א ג) עה"פ (בראשית יג, א) ויסע לוט מקדם, מקדמונו של עולם, אמר אין לי חפץ לא באברהם ולא באלקיו. ודוחק לומר שקודם שנפרד מאאע"ה היה צדיק, שהרי בדרך כלל נודע אחרית דבר מראשיתו, וא"כ למה נגרר לוט אחר אאע"ה. והתינה כשירד אאע"ה למצרים מפני הרעב, ניהא שירד עמו לוט כי מצרים הוא המקום ההגון ביותר בשביל לוט. ושם ימצא זימה וניאוף כרצונו כדכתיב (יחזקאל כג, כ) וזרמת סוסים זרמתם, ובפרט שבא"י היה רעב ניהא שלוט מיהר לבא לשם. אך עתה כשהלך אאע"ה הנגבה להר המוריה למה הלך עמו לוט, הכי עלתה בדעתו להפוך לבחור ישיבה או אברך כולל, ולהיות דולה ומשקה מתורת אאע"ה לאחרים.

ויבואר ע"פ מנהג הדור הזה כי זאת מלפנים בישראל שהאיש אשר נפשו חשקה בתורה לא השגיח בעניני גשמיות כלל, וכדש"ל ר' אביתר (גיטין ו:):
 התולכים מהכא להתם קיימו בעצמם (יואל ד, ג) וימכרו את הילדה בזונה. שהמה הניחו את נשיהם ואת ילדיהם וברחו לא"י ללמוד תורה. וכדאשכחן בר"ע שהלך מביתו ב' פעמים ל"ב שנים (גרים ג) וכדאמרין (ברכות ז:) נשי במאי קא זכין דקא מנטרן לגבריהו עד דאתו מבי מדרשא וכשהלך רב אבא בר מתנא ללמוד תורה אמרה ליה דביתהו ינוקי דידך מאי אעביד להו, אמר לה מי שלימו קורמי באגמא (עירובין כב:), ובלכתם ללמוד תורה היו מחזרין אחר רב הגון בשבילם, קצתם הלכו ללמוד תורה אצל ר' מאיר שהוא היה מפולפל מחביריו (עירובין נג:), וקצתם הלכו ללמוד אצל ר' יהודה שהיה כוחו גדול בפסק כדאמרין (שם) ר"מ ור' יהודה הלכה בר' יהודה ומצינו בר' מאיר (עירובין ג:) שבתחילה שימש את ר' ישמעאל וגמר גמרא והדר אתי קמיה דר' עקיבא למסבר סברא, אחד העדיף רב שהוא סיני וחבירו העדיף עוקר הרים כל אחד טרח לבקש רב שיוכל להשלים את עצמו בתורה ויוכל לקנות אצלו שלמות בעבודת ה'.

אולם בדורינו האברך אשר חשקה נפשו ללמוד תורה הוא בתחילה מחשב באיזה כולל יקבל סכום יותר גדול, ובהכולל אשר יתנו לו יותר שמה ילך ללמוד, ועוד הוא יושב ומחשב כמה שעות צריכים ללמוד בכל כולל, ומחשב הפסד רבוי השעות כנגד שכר רבוי המעות שנותנין לו, ואם בכולל פלוני נותנים לו סכום מועט אך אינו צריך ללמוד רק שש שעות ובכולל פלוני יתנו לו סכום מרובה אך יצטרך ללמוד שם עשר שעות לא יחפוץ בכך, ואברך כולל צריך להחזיק עמו רואה חשבון שינהל בשבילו את עסקיו. שיחשב בשבילו גם את סכום הנסיעות להכולל ואם משלמים שם על בין הזמנים. ואף שגם זה עדיף ממה שלא ילמוד כלל, אכן כשכל דעתו ומעיניו נתונים על הממון אין תלמודו מתקיים בידו,

כדאיתא בנועם אלימלך שהמסתכל במעות מחשיך בזה את עיני השכל ר"ל. ועל כן לא יפלא בעינינו מה שאין בדרונו סימן ברכה בלימודם.

והנה אמרו חז"ל (פתיחתא דאיכ"ר ב') המאור שבה יחזירנו למוטב. שאפי' שהוא לומד תורה שלא לשמה, מתוך שלא לשמה בא לשמה, ולכאורה הלא עינינו הרואות שאין אנו עושין פירות, ואין אנו רואים שמכל הישיבות והכוללים יגדלו ת"ח אמיתיים גדולי ישראל ובעל הוראה שיוכלו להורות לאמתה של תורה, ולמה לא החזירתן התורה למוטב, אלא שהלימוד שלא לשמה שמביא לידי לשמה הוא דווקא כשלומד לשם דברים אחרים חוץ מלשם בצע כסף, כי הכסף מטמטם את לבו של האדם וכשכוונתו לשם תאוות ממון לא יזכה לכתרה של תורה כי אין שניהם עולין בקנה אחד, וכדרך שאמרו (ע"ז יז:) אי ספרא לאו סיפא ואי סיפא לאו ספרא וכשראשו משוקע בתאוות ממון א"א לו לעסוק בתורה, וכשאמר יתרו למשה למנות דיינים אמר (שמות יא, כא) ואתה תחזה וגו' אנשי אמת יראי אלקים ושונאי בצע, כי האיש אשר איננו שונא בצע א"א לו להיות ירא אלקים או איש אמת, כי הוא מכור לע"ז ר"ל, ועל כן אף אם הרבה בלימוד התורה וכו"מ כיון שכל כוונתו בלימודו הוא בשביל ממון הוא נופל עי"ז מטה מטה.

וזה דבר הנראה בחוש שהאיש אשר הוא שונא בצע אפי' אם הוא עם הארץ אלא שאין מעייניו על ממונו הוא בר דעת ואפשר לדבר עמו יותר ממי שהוא משוקע בתאוות ממון שא"א לדבר עמו כלל. כי ראשו ושכלו עקומים, והוא רואה כל דבר להיפך. ותאוות הממון גרמה לכמה מדינות לצאת מן הדת עד שכמעט לא יזכר שם ישראל אצלם, ואין צריך לומר שלא ימצא באוהב בצע אפילו מעט אמת או מעט יראת שמים, ואין בראשו אלא תאוות בצע כסף ובוה כל חיותו ואין דבר בעולם שכוחו גדול כ"כ להביא לידי שמד כתאות בצע כסף.

ובזה יובן למה הלך לוט עם אאע"ה הנגבה כי לוט היה שטוף בתאוות ממון ואפי' את הע"ז שלו היה מסכים למכור עבור כסף. והסכים אפי' להפוך לאברך כולל בשביל בצע כסף כי הלא מה אין עושים לצורך פרנסה. וכדרך שפעם אחת נכנס אלי יהודי והתאונן בפני שהוא מסיים בכל יום ג' פעמים תהלים שהרי בשביל פרנסה ובשביל פרוסת לחם עושים הכל ובכל זאת אין לו פרנסה, וכמו"כ אצל לוט שגם הסכים להיות אפי' בן ישיבה עבור ממון. ולזה אמר הכתוב ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה ותקשה לך מה ענין לוט אצל נגבה שהוא הר המוריה, וע"ז מתרץ הכתוב ואברם כבר מאד בכסף ובוהב ועל כן סבר לוט שיוכל להוציא ממנו קצת כסף, ובראותו שדודו אברם הוא גביר אדיר ויש בידו מקנה כסף וזהב, נתקרב אליו והסכים אפי' להיות אברך כולל, ובפרט שאין לאאע"ה יורש וחשב שהוא עתיד ליורשו והסכים להתייגע ולישב

אצל הגמרא עד שראשו עליו יכאב, ואף שהוא אינו יודע מה הוא שח, ובלבד שיהא קרוב לאאע"ה.

* *

וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלו בתחילה בין בית אל ובין העי. וברש"י וילך למסעיו כשחזר ממצרים לארץ כנען היה הולך ולן באכסניא שלו שלן בהם בהליכתו למצרים למדך דרך ארץ שלא ישנה אדם מאכסניא שלו, ד"א בחזרתו פרע הקפותיו. ומקשין העולם על מה שאמרו שבחזרתו פרע הקפותיו, מי רצה להלוותו בלכתו למצרים ואין לו מכירין והוא נודד והולך. והנראה בזה דהנה אאע"ה בכל מקום שהלך היה עומד ומפרסם כי ה' הוא האלקים ואני עבדו, והודיע לכל שהש"ת הוא זן ומפרנס וכפירים רשו ורעבו ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב (ההלים לה, יא) והורה לכל שיניחו את אליליהם ויעבדו את הש"ת, ועתה ברדתו למצרים בערום ובחוסר כל וכששאלוהו על מחוז חפצו ואמר שהוא יורד למצרים מפני הרעב, המה ראו כן תמהו כי הרי אאע"ה לימדם שאין הש"ת מניח את יראיו, ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב, ואאע"ה שתק ולא השיבם דבר וכשהיה הש"ת בעזרו ועלה ממצרים כבד מאד במקנה בכסף ובוהב אז חזר על כל האכסניות שלן בהם ברדתו למצרים להוכיח להם את מציאות הש"ת, וזהו פרע הקפותיו שהשיב תשובה על קושיותיהם שלא תירצם ברדתו למצרים, והראם כי דורשי ה' לא יחסרו כל טוב.

בשולחן המהור ליל ש"ק פרשת לך תש"ל

בתורה"ק (ד יב) ויקחו את לזמ ואת רכושו בן אחי אברם וילכו והוא יושב בסדום. ויש לדייק דהיל"ל והוא יֵשֵׁב בלשון עבר, שהרי עתה שלקחו אותו כשבי לא ישב כבר בסדום. גם למה חזר הכתוב והזכיר כאן שהיה בן אחי אברם.

ונראה דהנה כתיב (יג ה) וגם ללזמ ההולך את אברם היה צאן ובקר ואהלים וברש"י מי גרם לו זאת הליכתו עם אברם, שהצדיק זוכה לכל השפעות שבעולם מכיון שכל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה (ברכות ה"ב) וממילא גם המחובר אליו מקבל שפע רב, אבל לזמ לא הכיר בטובה זו ויסע לזמ מקודם שהסיע עצמו מקדמונו של עולם ואמר אי אפשר לא באברהם ולא באלקיו (רש"י יג יא), ויאהל עד סדום אשר אנשי סדום רעים וחמאים לה' מאוד והתחבר עמהם, וכבר זה גרם לו ליפול בשבי במלחמת המלכים, ובכל זאת לא נתן לבו לשוב וכדרך שארז"ל (עירובין י"ט ע"א) רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה היינו אף כשהם רואים בעליל שמעשיהם הרעים הפילו אותם בפח יקוש בצרות ויסורים גם לא מתעורר לבכם הערל.

זוה שרמזו הכתוב כאן ויקחו את לוט ואת רבושו בן אחי אברם, שכל עיקר שזכה לרכוש לא היה אלא בגלל שהיה בן אחי אברם והלך אתו, ועתה שנפרד מעליו ואמר אי אפשר לא באברהם ולא באלקיו באה עליו הצרה הזאת, ובכל זאת והוא יושב בסדום שעדיין מושבו בסדום ולא גמר בדעתו לעקור דירתו מבין רשעים הללו, וכל דעתו ומחשבתו היתה נתונה עדיין בסדום ואנשיה, ולא חלי ולא מרגיש שזה סיבת צרותיו.

בשולחן המהור יום ש"ק פרשת לך תש"ל

בתוה"ק (י"ז) והקימותי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריו לדורותם לברית עולם להיות לך לאלקים ולזרעך אחריו. ויש לבאר אריכות הלשון שכפל ואמר זרעך אחריו.

ויבואר דהנה הרבה פעמים רואים שאם הבנים סרים מדרך אבות רח"ל גם ההורים נשפעים מהם ויורדים ממדרגתם, ובוה היה שורש פורה רוש ולענה במדינת אשכנז ששלחו את הבנים להשתלם בחכמות ומדעים ולכסוף גם הם סמו עמם מדרך הטובה והישרה, וכך יצאו מן הדת מדינות שלימות. ועל זאת הזהיר שלמה בחכמתו (משלי כ"ו) חנוך לנער על פי דרכו רצ"ל על פי דרכו של האב בדרך המסורה מדור דור, ואז גם כי יזקין האב לא יסור ממנה הוא עצמו, כי ההתעלות של הבנים גורמת עלייה וחיווק לאב, ובהיפוך ח"ו כאשר הבנים יורדים מן הדרך או שאינם מתנהגים כהוגן נגרם מזה שגם האב נופל ממדרגתו.

וז"הו אומרו והקימותי את בריתי ביני ובינך, אמנם לא די לך בזה אלא חייב אתה להשקיע עמל שיהא גם ובין זרעך אחריו לדורותם לברית עולם, שכן בכדי להיות לך לאלקים ההכרח שיהא גם ולזרעך אחריו.

תוכן ענינים :

- בדיני גירושין בבן נח וגדריו.
- פרעה שבימי משה ובימי אברהם תלו את נפלאות ה' בכשפים.
- הממון מחשיך את עיני השכל והוא למכשול בעבודת ה'.
- צדיקים שנאו ממון וכל חפצם היה להיפטר ממנו.
- צרת דורינו הוא שלומדים תורה עבור תאוות בצע כסף.

בשוה"ט ליל ש"ק

- רשעים לא מרגישים שהצרה באה עליהם בגלל עוונם את ה', וכן לוט לא זכה לרכוש אלא בזכות אברהם ונשבה כשהלך ממנו ובכל זאת לא חזר בתשובה

בשוה"ט יום ש"ק

- כשהבנים לא הולכים בדרך הישר גם האבות נשפעים מהם, בפירוש הכתוב חנוך לנער על פי דרכו וגו'

לעילוי נשמת מרת גיטל בהר"ר אברהם ברוך ע"ה
נלב"ע י"ג חשון תשל"ג לפ"ק – ת. נ. צ. ב. ה.
הונצח ע"י בניה החשובים הרה"ח
מוה"ר אליהו יחזקאל, מוה"ר ברוך, – שימון הי"ו

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר אשר הכהן פרידמאן הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבן חיים שלמה זלמן נ"י
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר יוסף אלטר גרשון ווייס הי"ו
לרגל שמחת נישואי הבת עב"ג הבה"ח המו"מ בתויר"ש החבר אלימלך נ"י
בן הרה"ח מוה"ר אברהם וויעדער הי"ו
ולרגל שמחת הולדת הנכדים התאומים נ"י
אצל בנו הרה"ח מוה"ר נפתלי הירצקא הי"ו
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר אהרן פרערויא הי"ו
לרגל שמחת נישואי הבן הבה"ח המו"מ בתויר"ש החבר אברהם שלמה נ"י
עב"ג בת הרה"ח מוה"ר משה וויעדער הי"ו
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר מאיר [בר"מ] ליפשיץ הי"ו
לרגל שמחת פדיון בנו בכורו מרדכי נ"י
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר מנחם אונסדארפער הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבת חיה שתחי'
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר משה יוסף אברהם פוקס הי"ו
לרגל שמחת היכנס בנו הב' בנימין נ"י לעול התורה והמצוות
למז"ט ובשטומ"צ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שעי"י איגוד חסידי צאנז

718.431.1055